

תורה שבעל פה ובית המקדש

כיוון שעניינה של התושב"ע היא לפעול בתוך העולם החומרי ולרומם את עולם הטבע, העולם השייך לבחינה המקבלת מן הבחינות העליונות שמעליה, בחינת הנקבה, לכן גם הנס של חנוכה נעשה בתוך הטבע, בתוך העוה"ז, ולפי חוקי וסדרי הטבע. בנוסף, אנו מוצאים תופעה מיוחדת זו של התורה שבעל פה - חדירת הרוח מהעולם העליון לתוך עולם החומר, רק בבית המקדש - בית גשמי, בעל שטח פיסי מצומצם, המופיעה בו אלוקות, המתגלה בעשרה ניסים שהיו מעשה של יומיום כמעט (ראה אבות ה' ד). תורה ובית המקדש יסוד משותף להם - רוחניות החודרת, מעצבת ומרוממת את עולם החומר. עתה, ברור מדוע היוונים נלחמו דווקא נגד התורה, ורצו לטמא את ביהמ"ק. ואכן, כשהגיעו החשמונאים לטהר את ביהמ"ק אירע הנס האלוקי בפך השמן החומרי, כסימן לאופיו של מקום זה.

ומכאן, גם מובן לנו מדוע המלחמה ביוונים, שכל עניינם לבטל כל מושג של קדושה, התנהלה דווקא על ידי הכהנים משבט לוי (ראה בר"ר צט ב), שהם סמל ודוגמא לאדם המקודש, וכמו שאמרו עליו בגמרא (מ"ק כח): "וקדשתו - ראשון לכל דבר שבקדושה". תפקיד הכהנים היה כפול: מחד, עבודת הקרבנות (רמב"ם הל' כלי המקדש והעובדים בו ד א) - שמהותם העלאת המציאות, דומם, צומח, חי לריח ניחוח לה'. ומאידך, תפקידם היה להפיץ את התורה שבעל פה המקדשת את המציאות בישראל, כמו שנאמר: "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" (מלאכי ב ז), וכן: "וללוי אומר... יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל" (דברים לג ח - י), וכן: "כי יפלא ממך דבר למשפט... ובאת אל הפהנים הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט... לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל (דברים יז ח - יא). הקשר המיוחד בין הכהנים לתושב"ע מתחיל כמובן מאב הכהנים, אהרון הכהן הגדול (שהוא, כחג החנוכה כנגד ספירת ההוד. ואכמ"ל). משה היה השליח להעברת התושב"כ, ואהרון - של התושב"ע (ראה פרי צדיק חנוכה א). וכך ה' מגדיר את תפקיד אהרון ביחס למשה: "הוא יהיה לך לפה" (שמות ד טז) - הרומז לתורה שבל פה (ראה פתח אליהו). חשוב להכיר את הכלל, שר' צדוק הכן מלובלין מלמדנו, שהפעם הראשונה שנזכר נושא כל שהוא בתורה - שם הוא עיקר העניין (ראה לדוג' ישראל קדושים תחילת אות ז). והיות ולאהרן שייכות מיוחדת וראשית ליסוד תושב"ע, נבאר היכן מופיעה הסברא הראשונה מופיעה בתורה שבכתב בעניינו של אהרן.

בפרשת שמיני ישנו ויכוח בין משה ואהרן לאחר מות בני אהרן. הקב"ה אומר למשה לצוות על הכהנים הנותרים לאכול את הקורבנות. זהו חידוש גדול, כיון שלכהן אונן אסור לאכול בשר קודשים. וכך מספרת התורה (ויקרא י טז - יז): "ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שרף ויקצף על אלקעזר ועל איתמר בני אהרן הנותרים לאמר: מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש...". כאשר אהרן שומע את דברי משה, הוא עונה לו (ויקרא י טז): "וידבר אהרן אל משה הן היום הקריבו את חטאתם ואת עלתם לפני יהוה ותקראנה אתי כאלה ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה'". אהרן אומר למשה רבנו שהוא טעה, ולא הבין את ציווי הקב"ה. אהרן טוען שהקב"ה ציוה לאכול רק את קורבן נחשון בן עמינדב שהוקרב באותו יום. שכן זהו קורבן חד פעמי שלא יוקרב עוד אף פעם, ולכן זוהי האפשרות היחידה שיש לאוכלו. אך שעיר החטאת, שהוא קורבן של ראש חודש (חנוכת המשכן היתה בראש חודש ניסן), מקריבים בכל ראש חודש, ותהינה הזדמנויות רבות לאוכלו בחודשים הבאים. במילים אחרות, אהרון חילק מדעתו בין קדשי שעה לקדשי דורות. תגובתו של משה להסברו של אהרן אחיו (ויקרא י כ): "וישמע משה וייטב בעיניו". משה מודה בטעותו ולא התבייש לומר שכחת. למרות שמשה רבנו הוא הסמכות הבלעדית להביא את דבר ה', הרי שלאחר שדבר ה' כבר ירד לעולם ונכנס לבית המדרש, ניתן לחלוק אפילו על משה רבנו בפירוש דבריו. כלומר שאהרן הכהן מכניס כאן את היסוד של התורה שבעל-פה בתוך התורה שבכתב.

מכאן הקשר גם לשמן המונח בחותמו של הכהן. השמן הוא סמל החכמה: "חמישה דברים יפים לתלמוד... והרגיל בשמן זית... שמן משיב לימוד של שבעים שנה (הוריות יג). לכן כשיואב היה זקוק לאשה חכמה, הוא שלח לקרוא לאשה מתקוע, שמתוך שהיו רגילים שם בשמן זית - חכמה היתה מצויה בהם (שמואל ב' יד ב; מנחות פה:: ברכות נז). וכן אמרו: "הרואה שמן זית בחלום - יצפה למאור תורה" (ברכות נז). לכן, התיאור של חז"ל הוא, שטימאו היוונים את כל השמנים שבהיכל מדויק מאוד. מדוע רק טימאו ולא איבדו את השמן? כי, כאמור אין ליוונים דבר נגד השמן=החכמה

של היהודים, להיפך, החכמה היא מקצועם ושיבחם, ולמה ישמידו אותה? כל התנגדותם היא לחכמה שבקדושה, לתורה שבעל פה. לכן עיקר פעולתם היא לטמאו ולאבד את קדושתו. רצונם הוא שעם ישראל ישתמש בחכמתו הטמאה, פילוסופיה של כפירה, ובכך היה רצונם לנצח את עם ישראל. ומבאר המהר"ל (נר מצוה עמ' כב - כג), שטומאת היוונים יכולה להגיע להיכל, מקום שכל הכהנים יכולים להיכנס - מקום גילוי הקדושה שבטבע, אך אין להם שייכות ונגיעה במדרגת קודש המוחלט, שמעל הטבע - בקודש הקודשים ובכהן הגדול - לכן את הפח המונח בחותמו של כהן גדול הנכנס לקודש הקודשים, לא הצליחו לטמא. זוהי גם המשמעות לכך שחנוכה נחוג שמונה ימים, שרומז למדרגת התורה הנבדלת ועליונה מן העולם הגשמי.

לא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל אלא על דברים שעל פה (גיטין ס.), שנאמר "כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל" (שמות לד כז). תוכן הברית המיוחדת שכרת ה' עם ישראל מתמצה בתורה שבעל פה ולא בתורה שבכתב. "וחיי עולם נטע בתוכנו - זה תורה שבעל פה" (טור או"ח קלט י').